

Riigikogu esimehe Jüri Ratase kõne Riigikogu sügisistungjärgu
avaistungil, 13.09.2021

**Austatud Eesti Vabariigi president,
president Rüütel,
auväärsed Riigikogu liikmed,
austatud peaminister, Vabariigi Valitsuse liikmed, põhiseaduslike institutsioonide
esindajad,
austatud suursaadikud, diplomaatiline korpus,
armas Eesti rahvas!**

Möödunud lõikuskuu 20. augustil tähistasime Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamise 30. aastapäeva. Siin Riigikogu hoones saame vaadata sel puhul avatud näitust „Teel Eesti iseseisvuse taastamisele“. Sellel kajastatud inimesed, nende tegevused ja otsused panevad meid ühelt poolt tänutundega seisatuma ja alatiseks hindama seda, et 30 aastat tagasi saavutasime iseseisvuse just sel moel. Olgu nende julgus ja riigimehelikkus igavesti meile kõigile eeskujuks nii siin Riigikogu saalis kui ka kõikjal mujal. Teisalt pani iseseisvuse taastamine meie rahvale ja toonastele riigijuhtidele ette suured väljakutsed.

Head ametikaaslased, kes me täna avame XIV Riigikogu kuuendat istungjärku, peame kandma edasi, arendama, aga ka hoidma ja kaitsma neid demokraatliku ja parlamentaarse riigi alustalasid, mida sätestab põhiseadus. See on Eesti, mis on rajatud vabadusele, õiglusele ja õigusele, see on meie isamaa, kus on tagatud eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimine läbi aegade. Riik, kus kõrgeima võimu kandja on rahvas. Olen veendunud, et need väärtused annavad raami ja sisu meie aruteludele ning väitlustele ka uuel, sügisel istungjärgul.

Austatud Eesti Vabariigi president Kersti Kaljulaid. Lugesin uudiseid Teie riigivisiidist Keeniasse. Töite välja mitmeid olulisi tahke, milledeks on majanduskoostöö paranemine nii Keenia kui ka laiemalt Aafrikaga ning mõlema riigi üheaegne kuulumine käesoleval aastal ÜRO Julgeolekunõukogusse. Olite Eesti ÜRO Julgeolekunõukogusse kandideerimise teel väga tugev panustaja. See oli tõsine konkurents, kus saavutasime tõeliselt olulise ja ajaloolise võidu.

Suur tänu Teile selle eest! Aga veel rohkem. Lubage mul Riigikogu nimel tänada Teid terve ametiaja eest Eesti Vabariigi presidendina ja soovida Teile jõudu tulevikuks.

Austatud Riigikogu, head ametikaaslased!

Meie töö siin saalis on langetada otsuseid ja teha seda võimalikult laia konsensusega. Olen uhke Riigikogu üle, kes seda vastutust tundis ning valis 31. augustil järgmise Eesti Vabariigi presidendini juba teises hääletusvoorus. Aitäh ja tunnustus Riigikogu liikmetele tehtu eest! Siinkohal soovin terve Riigikogu nimel palju jõudu ka valitud Alar Karisele tema tulevases töös Eesti Vabariigi presidendina. Seni tehtu saab kahtluseta väärrika järje ning kindlasti lisandub uut ja värsketki, nagu see olema peab.

Jah, peame ju vaatama uuesti otsa presidendivalimise korraldamise küsimusele, mida taaskord valimiste eel ja järelgi teravalt tõstatati. On neid, kes on rahul tänase süsteemiga; on neid, kes soovivad seda reformida valimiskogu tasandil, ja neid, kes kõnelevad otsevalimistest. See, milliseks viie aasta pärast presidendivalimise kord kujuneb, on suuresti meie teha. Vähemalt on Riigikogu XIV koosseisul võimalus need arutelud algatada. Usun, et on aus ja vajalik selles küsimuses poliitilist debatti pidada ja parim lahendus leida. Üks on küll selge, et kandidaatide varasem ülesseadmine tuleb kindlasti tervele protsessile tulevikus kasuks.

Head Riigikogu liikmed, meie töö peab sel istungjärgul olema veel rohkem suunatud just kahekõnele iga Eestimaa inimestega. Dialoogile, mis räägib meie inimeste toimetulekust, turvalisusest, Eesti rahva kestmisest, nii vaimsest kui ka füüsilisest tervisest, haridusest, majandusest, sellest rängast koroonaviirusest ja rahvusvahelisest olukorrast. Kahekõnet saame pidada ainult siis, kui rääkimine ja kuulamine on tasakaalus. Usun, et see aitab meie ühiskonda rahustada, parandab läbisaamist ja tõstab kindlustunnet tuleviku ees. Seda kõike on tänases keerulises maailmas ja Eestis väga vaja.

Koroonaviirus on viimase pooleteise aasta jooksul sulgenud paljud ukSED ravi- ja haridusasutustes, ettevõtluses, kultuurisektoris, kirikutes, meie isiklikus läbikäimises sugulaste ja sõpradega ning rahvusvahelises suhtluses. Sellel kõigel on olnud ränk hind. Paljude jaoks on olnud see kõige kallim, mis on kaotatud, see on olnud eluhind. Mõtlen üsna sageli nendele peredele ja inimestele, kes ei näe COVID-19 haiguse tõttu enam kunagi oma pereliiget,

sugulast, sõpra või töökaaslast. Paljud, kes on läinud siit ilmast viiruse tõttu, võinuks vabalt veel näha mitmeid jõule, tärkavaid kevadeid, päikselisi suvesid ja värviküllaseid sügiseid...

COVID-19 peab olema jätkuvalt oluliseks teemaks ka siin Riigikogus, et parlamendi initsiatiivi veelgi tõsta. Olen tänulik paljudele teist, kes on seda teemat arutanud ja pakkunud lahendusi siin saalis, fraktsioonides, komisjonides, vanematekogus või laiemalt ühiskonnas. Eraldi soovin tänada sotsiaalkomisjoni ja riigieelarve kontrolli erikomisjoni, kes on COVID-19 teemaga usinalt tegelenud. Meie eesmärk on selge – võimalikult avatud ühiskond, kus inimeste tervis on kaitstud. Selleks on vaja aga veel rohkem pingutada. Teaduspõhine lähenemine on vaktsineerimine koostöös perearsti või raviarstiga. Täna kõiki, kes on end vaktsineerides oma panuse andnud, ning mõistan ka neid, kes veel kõhklevad. Meie kõigi ühine ülesanne on aidata inimeste hirme maandada ja selgitustööd teha ilma kedagi hukka mõistmata. Oluline on kindluse ja selge sihi andmine tulevikuks. Võimalikult väheste piirangutega ühiskonna toimimiseks on omad eeldused, kuid nende saavutamiseks peame koos töötama. Kindlasti on selleks riskirühmade väga kõrge kaitstud 85% hõlmatuse juures, aga ka kogu elanikkonna vaktsineeritus vähemalt 70% tasemel.

Sügisistungjärk toob kohe täna meie lauale otsuse kultuurirajatiste kohta. Viimati tehti seda laadi otsus siin saalis umbes veerand sajandit tagasi. See on arutelu riiklikult tähtsate kultuuriehitiste rajamisest ja renoveerimisest. Selle otsuse kaal on kindlasti ajalooline, kultuuriline, regionaalne, majanduslik, rahvusvaheline ja tulevikku vaatav. Eesti õpetaja, kool ja haridus on meie tee tulevikku. Just täna hakkame arutama ka haridusvaldkonna arengukava järgmiseks 15 aastaks.

Nii nagu tavaks saanud, toob sügisistungjärk meie laudadele arutamiseks järgmise aasta riigieelarve. Tervitan ja pooldan väga debatti, et riigieelarve koostamisel tagada Riigikogule suurem otsustuspädevus. Selleks jõudu eeskätt meie rahanduskomisjonile, et ettepanekuid teha. Loodan väga, et arutelud 2022. aasta eelarve üle saavad olema tõsised, sügavad ja lahendusi otsivad. Meie inimeste toimetuleku ja sotsiaal-majandusliku kindlustunde tagavad sissetulekud peavad olema järgmise aasta eelarves sama prioriteetsed ja enesestmõistetavad kui 1% SKT-st teadus- ja arendustegevusele ning 2% riigikatsele.

Kutsun üles komisjone ja fraktsioone kasutama veel rohkem olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu võimalust. Olgu toodud ka võrdlus, et kui XIII koosseis arutas kokku 39 korral

OTRK-d, siis XII koosseis debateeris selles vormis 29 korral. XIV koosseis on arutanud 21 OTRK-d ja käesoleval nädalal tuleb sellele lisa neljapäeval, kui meil on võimalus arutada OTRK vormis teemal „Ebavõrdsus Eestis – kas vaesusest saab välja kärelda?“. Sügisistungjärk saab olema ka ettevalmistus raamstrateegia „Eesti 2035“ rakendamisele. Palun meil kõigil fraktsioonide kaudu tõsiselt panustada Riigikogu kodu- ja töökorraseduse parandamisele järgmise koosseisu tarbeks.

Auväärsed kuulajad!

Rahvusvaheline geopoliitiline olukord on murettekitav. Viimased sündmused Afganistanis või Valgevene piiril näitavad meile väga selgelt, kui oluline on tugeva demokraatliku riigi ehitamine ja liitlussuhete arendamine. Aga on ka õppetunniks, et meie suveräänsust kaitseb kõigepealt meie enda kaitsetahe ning terve ja ühteoidev ühiskond. Oleme saanud sel ja eelmisel aastal palju tarkust juurde ÜRO Julgeolekunõukogus, jätkuv NATO lahingugrupi kohalolek Poolas ja Balti riikides, samuti NATO õhuturve Balti riikides on kinnituseks meie üksteisemõistmisest.

Kaks päeva ja kakskümmend aastat tagasi sai vaba ja demokraatliku maailma turvatunne ränkade tagajärgedega tugeva löögi. Üheteistkümnenda septembri sündmused võisid küll lõhkuda mitmed vabaduse müürid, kuid mitte vundamenti. Terrorism ei ole maailmast kahjuks kuskile kadunud. Nendele vabaduse nurgakividele tuleb igapäevaselt ehitada veel tugevamat, nutikamat ja võimsamat pealisehitust, mis seisab maailmas rahu eest ja vägivalla vastu. Sellel ehitusel on ka meie roll väga suur. Euroopa Liidu aktiivse liikmesriigina seisavad meil lähiajal siin Riigikogus ees debatil, mis käsitlevad panustamist majanduskasvu, lahendust vajavaid keskkonnaküsimusi, digitaliseerimist ja arutelu Euroopa tuleviku üle.

Head ametikaaslased!

Täpselt 28 päeva pärast algavad kohaliku omavalitsuse volikogu valimised. Kõrgeim võim saab 79-s Eestimaa omavalitsuses otsustada, kes ja kuidas järgmised neli aastat nende omavalitsust volikogudes juhivad. Tean, et ka paljud meist kandideerivad kohalikel valimistel. See on samuti üks demokraatia tunnuseid. Praegune seadusandlus annab Riigikogu liikmetele võimaluse valitaks osutudes töötada kohalikus volikogus, kuid see saab olla ainult tänasele tööle lisaks ja

toetuseks, mitte parlamentaarse töö arvelt. Ja see on juba igapäevane isiklik otsus, kas ta jõuab ja suudab.

Hea valija, üle kogu Eestimaa, kõigis 79 omavalitsuses, kutsun Sind üles valimistel tingimata osalema ja enda kodanikukohust täitma. Just Sinu otsusest sõltub Sinu kodukoha käekäik. Palun osale kindlasti ja tee oma läbimõeldud otsus!

Head Riigikogu liikmed!

Iga idee on väärt kaalumist, sõltumata sellest, mis reast ja kust poolelt see siin saalis tuleb. Oleme just äsja näidanud, et ka keerukates olukordades suudame leida laiapindseid lahendusi. Soovin, et see koostöövaim jätkuks ka alanud istungjärgul.

Head ametikaaslased, jõudu tööle!

Jõudu Eestile!